

Lázár Sára

Ő az édesanyám [Lázár Sára].

Édesanyám lánykori neve Groszman Sára volt, 1899-ben született Nagykállóban, Szabolcs megyében. Általános [elemi] iskolát végzett, azt hiszem, akkor hat osztály volt.

Miután 1924-ben összeházasodtak, édesapám egy másik nagybirtokon volt gazdatiszt, majd az 1925-ös évben Hajdúnánásra költöztek. Hajdúnánáson kibérelt édesapám egy városi szállodát és

vendéglőt, "Bocskay Vendéglő és Szálloda" volt a neve, azzal foglalkozott. Én is, a testvérbátyám is Hajdúnánáson születtünk. A testvérbátyám [Lázár István] 1925-ben, én 1929-ben. Édesapám szigorú volt, szóval volt családi fegyelem. Fegyelem volt a házban. Őszintén megmondom, hogy mikor az öreg otthon volt, akkor mukkanni nem lehetett. Amikor kilépett, akkor aztán éltük a világunkat. Édesanyám nagyon jó asszony volt, nagyon szeretett. Az biztos, hogy én édesanyámmal ragaszkodtam mindig inkább, ő is hozzám. Drága édesanya volt, nagyon szeretett engem. De mit mondjak? Felneveltek, embert csináltak belőlünk.

Hajdúnánásról körülbelül 1930-ban átköltöztünk Debrecenbe. Ott is vendéglője volt édesapámnak. 1933-34-ben -- körülbelül négy éves voltam -- átjöttünk ide, Romániába, de útlevéllal. Vetésen laktunk [Szatmárnémetitől 10 km-re, nyugatra], gyerekkoromban ott is voltam. Volt húsz hektár földünk, voltak szarvasmarhák, lovak voltak, disznók voltak, majorság volt. A tanyánkon éltem öt éves koromig. De mi történt? Az történt, hogy egy keveset laktunk Szatmárnémetiben is, de nem sokáig, vagy egy évig, mert egy nap a szüleim kaptak a Sziguráncán [Hivatalos nevén románul Siguranta Generala a Statului, Állami Általános Biztonság. -- A szerk.] -- ez volt a régi román Szekuritáté -- keresztül egy felszólítást, hogy huszonnégy órán belül hagyják el az országot.

Akkor csomagoltunk, és három-négy bőrönddel visszamentünk Magyarországra, Debrecenbe, ahol egy bútorozott szobában laktunk a Csók utcában. Olyan hirtelen kellett menni, néhány bőröndöt vittünk csak magunkkal. Az édesanyámmal megpróbáltunk egyszer átjönni -- édesapám nem mert jönni, és édesanyámmal ketten jöttünk --, hogy valamit vigyünk még, és próbáltuk volna rendezni a dolgokat. De Érmihályfalván le volt adva a határnál, hogy feketelistán vagyunk, vissza is fordítottak, nem tudtunk eljönni Szatmárra [Szatmárnémetibe]. A következő vonatra feltettek, és visszaküldtek Debrecenbe. Debrecenben abból éltünk, hogy az édesapám kiharcolta, hogy emeljék hetvenöt százalékos hadirokkanttá, hogy kapjon többecske. Így menekült meg a családnak a deportálástól mint kivételezett. Emlékszem, harmincöt pengő hadinyugdíjat kapott havonta mint ötvenszázalékos hadirokkant, és ezt felemelték ötven pengőre. Akkor fillérekért lehetett vásárolni, a pengőnek nagy értéke volt. Akkor százötven-kétszáz pengő nagy fizetés volt. A hadinyugdíjból éltünk, még eladogattunk ezt-azt, a család, a rokonság is segített.

Az apai nagyszüleim ortodox zsidók voltak, édesapám is az volt. Az édesapám tudott jiddisül is, és nagyon neheztelek rá, hogy nem tanította meg, mert az is egy nemzetközi nyelv, mint az eszperantó. Hogy volt a zsidó családoknál: a gyerekek ne értsék, amit [a felnőttek] beszélnek. Édesanyám nem tudott jiddisül, ők magyarul beszéltek, de édesapám az ő szüleivel jiddisül beszélt. Az édesanyámnak nem volt levágva a haja, de édesanyám is vallásos volt, és annyira igyekeztünk megőrizni a kóserséget, hogy 1944-ben, mikor már nem lehetett semmi kóser dolgot kapni, inkább nem ettünk húst, vegetariánus módon főzött édesanyám, megtartottuk a vallást. Édesanyám egészen addig tartotta a kóser háztartást, amíg a bátyám felköltöztette Bukarestbe [1950-ig], ott azután már nem volt teljesen megtartva a kóser háztartás.

Nem voltunk olyan nagyon ortodoxok, de vallásosak voltunk, megtartottuk az összes ünnepet. A zsidó ünnepek az ünnep előtti este kezdődnek. A szombat is péntek este kezdődik, aztán a szombatnak a kimenetelét is szokták egy imádsággal megtartani. Péntek este jött az ünnep [kezdődik a szombat], akkor az édesanyám meggyújtotta a gyertyákat. Édesanyám négy gyertyát gyújtott, mert négyen voltunk a családtagok, és akkor elmondta az imát, megáldotta.

Édesanyám, amikor özvegyen maradt, mi már akkor nagyok voltunk. A bátyám elvitte édesanyámat is Bukarestbe, mert jó állása volt ott neki, ugye, és ott volt haláláig. Édesanyám Bukarestben halt meg, elég fiatalon. Egy baleset érte 1955 novemberében, villamosról szállt le, szürkület volt, nem volt még megállva a villamos, és lelépett, elesett. Combnyaktörése volt, azt megoperálták, akkor még újdonságnak, nagy műtétnek számítottak a combnyak-, medenceműtétek. Felmentem Bukarestbe, a kórházba, mellette voltam a műtét alatt, és az után, hogy hazajöttem -- Marosvásárhelyt voltam akkor állásban, a Vérátömlesztő Központban --, néhány napra rá jött az értesítés, hogy meghalt. Súlyos állapotban volt, amikor műtötték, a műtőasztalon már szinte meghalt, a műtét után tüdőgyulladást is kapott, volt asztmája is, és meghalt. Fiatal volt, ötvenhat éves. Bukarestben nem volt semmiféle kötődésünk, ezért elhamvasztottuk az édesanyámat, és ott volt a Belu krematóriumban, de amikor a bátyám elment Izraelbe, akkor elhoztam az urnát ide, és itt van eltemetve a kovásznai temetőben.